

GÖÇÜN DANİMARKA'DAKİ TÜRKLERİN AİLE YAPILARI ÜZERİNE ETKİLERİ

Zeynep ŞENTÜRK DIZMAN*

Öz

Günümüzde yaklaşık 5,2 milyon Türk, göç ve göçün sürekliliğini sağlayan diğer sebeplerle beraber Avrupa ülkelerinde yaşamaktadır. Avrupa'da göçe bağlı Türk nüfusunun olduğu ülkelerden biri de Danimarka'dır. Danimarka'da çok ciddi bir Türk varlığının olması, oradaki Türk göçmenlere ilişkin araştırma yapılmasını bir ihtiyaç haline getirmiştir. Bu bağlamda bu çalışmada, 1960'lı yıllarda Danimarka'ya göç eden ve Danimarka'nın Naestved kentinde yaşayan birinci kuşak Türk göçmenlerin aile yapısındaki değişim ve dönüşümleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, Danimarka'ya göç etmiş ve Danimarka'nın Naestved kentinde ikamet eden 16 Türk göçmenle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda ulaşılan analiz sonuçları, belirli temalar kapsamında; ekonomik durum, aile tipi, aile içi karar alma, sosyal ilişkiler, aile içinde kullanılan dil, giyim kuşam tarzları ve yeme içme alışkanlıkları, evlilik tercihleri, izlenen televizyon programları, okunan gazete ve dergiler ve dini yaşam başlıkları altında toplanmıştır. Araştırma sonucunda; göç sonrası ailelerin ekonomik düzeyleri, aile tipleri, okudukları gazete ve dergiler kapsamında değişim yaşadıkları tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, elde edilen bulgular konu ile ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve ileride yapılabilecek muhtemel çalışmalar için birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Danimarka'daki Türkler, Naestved, Aile Yapısı, Göç, Göçmen.

THE EFFECTS OF MIGRATION ON THE FAMILY STRUCTURES OF TURKS IN DENMARK

Abstract

Today, approximately 5.2 million Turks live in European countries through migration and related factors. Denmark is one of the European countries with a migration-induced Turkish population. The substantial Turkish presence in Denmark has created a need for research on Turkish immigrants. Accordingly, this study aims to examine the shifts and alterations in the family structure of first-generation Turkish immigrants who arrived in Denmark during the 1960s and settled in Naestved,

* Dr., Serbest Araştırmacı, drzeynepsturturk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8558-3169>

Denmark. Employing a qualitative research approach, the study conducted in-depth interviews with 16 Turkish immigrants who migrated to Denmark and resided in Naestved. The analysis of the interviews yielded results organized within specific themes; economic status, family types, decision-making patterns within the family, social relations, the language they used within the family, clothing and eating habits, marriage preferences, preferred television programs/ newspapers/magazines and their religious practices. As a result of the research, it was determined that post-migration families experienced changes in their economic levels, family types and the newspapers and magazines they read. At the end of the study, the results obtained were discussed within the framework of the literature on the subject, and suggestions were made for further studies to be conducted.

Keywords: *Turks in Denmark, Naestved, Family Structure, Migration, Immigrant.*

Giriş

İnsanlık tarihi ile ortaya çıkan göç kavramı, bireylerin zorunlu olarak gerçekleştirdiği veya ihtiyaçlarına uygun bir şekilde karşılık verebilecek ekonomik, eğitim, sosyo-kültürel ya da politik nedenlerden dolayı yer değiştirmesi olarak belirtilmektedir (Kaygalak, 2009, s. 9). Bu yer değişikliği yalnızca bir mekân değişimi olmayıp aynı zamanda kişinin kültürel alışkanlıklarının da göç edilen yere taşınması anlamına gelmektedir (Dağaşan ve Aydın, 2017, s. 743).

Göç hem bireysel hem de toplumsal düzeyde yaşanan bir süreçtir. Bu bağlamda bireyi ve toplumu ilgilendiren olgunun sosyolojik olarak incelenmesi önem arz etmektedir. Göç süreci sosyolojik olarak makro ve mikro perspektifte değerlendirilmektedir. Mikro düzeydeki teoriler bireysel göç kararı üzerinde dururken, makro düzeydeki teoriler ise göç eğilimlerini bir bütün olarak ele almakta ve bu eğilimlere yönelik makro düzeyde açıklamalar getirmeye çalışmaktadır (Özcan, 2017, s. 205).

Makro düzeydeki teorilerden biri olan *göç sistemleri teorisi*; politik ekonomi, uluslararası ilişkiler, kolektif eylemler ve kurumsal faktörler üzerinde durmaktadır. Göç sistemi göçmen değişimi olan iki veya daha fazla ülke arasında kurulabileceği gibi aile bağları ve kültürel bağlar üzerinden de kurulabilmektedir (Toksöz, 2006, s. 20). Bununla birlikte, göç, toplumsal açıdan gelişmişlik ve gelişmemişlik arasındaki dengelyi sağlayan önemli bir faktör olarak görölmektedir (Ersoy, 1985, ss. 8-9). Bu noktada *denge teorisine* göre göç, bölgeler arasında bir dengenin kurulmasını sağlayan önemli bir nüfus hareketi olarak görölmektedir. Böylece, gelişmemiş bölgelerden gelişmiş kentsel bölgelere göçen nüfusun yaratacağı yeni işgücü transferi, azgelişmiş kırsal bölgelerde üretim artışıını doğuracak ve bu durum göç oranını düşürecektir. Bunun da bir sonucu olarak, zaman içinde tekrarlanan göç süreci, bölgeler arasında nüfus dengesini korumuş olacaktır (Çakır, 2011, s. 135). Makro düzeydeki teorilerden biri olan *merkez çevre teorisi* ise, siyasi ve ekonomik gücün eşitsiz dağılımına vurgu yapmaktadır. Bu teoriye göre

insanlar, gelişmiş ülkelerin ucuz emeğe ihtiyaç duyulan sektörlerinde çalışmak için göç etmek zorunda kalmaktadır (Toksöz, 2006, ss. 18-19).

Mikro düzeydeki göç teorileri ise, göçün bireysel kararlarla gerçekleştiğine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda *kâr zarar teorisine* göre, kırsaldan kentsel alanlara göç etme kararı, iki ana değişkenle işlevsel olarak ilişkilidir. Bunlar; kentsel-kırsal reel gelir farkı ve kentsel bir iş bulma olasılığıdır (Todaro, 1969, s. 139). Bireyin göç etmesine neden olan diğer bir faktör ise, göç edilecek ve yaşanan yere ilişkin iten çeken unsurlardır. *İtme çekme teorisine* göre, göç üzerinde etkili olan faktörler pozitif ve negatif olmak üzere iki şekilde ele alınmaktadır. Pozitif faktör, göçmenlerin bulundukları yerde kalmalarını sağlayan olumlu koşullar olarak belirtilirken, negatif faktör ise göçmenleri göçe yöneltten olumsuz koşullar olarak görülmektedir (Özcan, 2017, s. 192). Yine göç nedenlerinin kişiden kişiye değişiklik gösterdiğini belirten *seçkinlik teorisine* göre; bireyin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, mesleği, medeni durumu ve etnik kökeni gibi özelliklerin göçün amacı, süreci ve sonucu üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Demir ve Şahin, 2008, s. 124). Son olarak *ilişkiler ağı (network) teorisi* ise, göç edilen yerde soydaşlık, ortak köken ve arkadaşlık bağlarının olmasına vurgu yapmaktadır. Göç edilen yerde bulunan eş, dost, akraba ya da hemşehriler toplumsal ve kültürel uyumu kolaylaştırmaktadır (Güllüpınar, 2013, ss. 117-118).

Göç teorileri incelendiğinde, ekonomik koşulların göçü açıklamada kendisine önemli bir yer bulduğu görülmektedir. Bu noktada II. Dünya savaşı sonrası dönemde Türkiye'den Avrupa'ya yönelen göç hareketleri, ekonomik temelli göçlere örnek teşkil etmektedir (Börekeci vd., 2022, s. 5).

Türkiye'den Avrupa ülkelerine başta ekonomik olmak üzere, çeşitli sebeplerle ve geri dönme düşüncesiyle başlayan göç hareketinin, bir süre sonra aile birleşimi yoluyla devam ederek zincirleme göçe dönüşmesi sonucunda, Avrupa ülkelerinde kalıcı bir Türk nüfusu ortaya çıkmıştır. Göç sürecinde, göç eden kişiyle göç edilen yer arasında sosyo-kültürel temaslar kaçınılmazdır. Göç edenler, göç ettikleri yerlerde sosyo-kültürel değişimlere yol açarken, kendileri de bu yeni çevreden etkilenmekte ve değişmektedir. Dolayısıyla zamanla sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi açıdan etkili bir rol almaya başlayan göçmenlerle ev sahibi toplum arasında sosyo-kültürel temaslar bazı sonuçlara yol açmaktadır (Yaman-Kahveci, 2021, s. 18). Ev sahibi toplum ile kurulan bu sosyo-kültürel temaslar, göçmenler üzerinde değişim göstermekte, dolayısıyla, aile yapılarını da derinden etkilemektedir.

Göçmenlerin uyum sürecinde yaşadığı sorunların en önemli yansıması, aile yapıları kapsamında ortaya çıkmaktadır. Bu noktada Berry (2005), göç edenleri göç ettikten sonra geçirdikleri uyum süreçlerine göre (*asimilasyon, ayrılma, marjinalleşme ve entegrasyon*) dört aşamaya ayırmaktadır. Birincisi, göçmen kendi kültürel kimliği yerine egemen kültürel öğeleri tercih ediyorsa *asimilasyon*; göçmenler özgün kültürlerinde ısrarcı olup, göç ettikleri yerdeki kültüre karşı mesafeli olduklarında *ayrılma*; göçmenin kendi kültürel yapısını

koruma ve toplumsal değerlerle ilişki kurma açısından ilgisiz olması durumunda *marjinalleşme*; göçmenin hem kendi kültürünü koruma hem de diğer gruplarla etkileşimde bulunma durumunda ise *entegrasyon* süreci ortaya çıkmaktadır (Berry, 2005, s. 705).

Bourhis ve diğerleri (1997) ise göçmenlerin uyum süreçlerine ilişkin *bütünleşme*, *asimilasyon*, *ayırma*, *dışlama* ve *bireycilik* olmak üzere beş farklı kültürleşme stratejisi önermişlerdir. Modele göre, *bütünleşme stratejisi* uygulayan ev sahibi toplumun, göçmenlerin kendi kültürlerini devam ettirmelerini ya da ev sahibi topluma uyumlarını kabul edilebilir buldukları belirlenmiştir. *Asimilasyon stratejisi* ise, ev sahibi toplumun göçmenlerin kendi kültürlerinden vazgeçmelerini istemeleri olarak tanımlanmıştır. *Ayırma stratejisini* benimseyen ev sahibi toplumun, göçmenleri kendilerinden uzak tutmak için öz kültürlerine devam etmelerini uygun buldukları ifade edilmiştir. Ev sahibi toplumun göçmenlerin kendi kültürlerini devam ettirme yönündeki isteklerine hoşgörüsüz olduğu, ayrıca ev sahibi kültüre uyum sağlamalarını da istemedikleri kültürleşme stratejisi ise *dışlama stratejisi* olarak belirtilmiştir. Modeldeki son strateji olan *bireycilik stratejisine* göre, bu stratejiyi benimseyen ev sahibi toplum kendilerini grup üyelikleri ile tanımlamak yerine kişisel özellikler ile tanımlamaktadır. Bu bağlamda, ev sahibi grup üyesi herhangi bir kişiye nasıl davranıyorsa, göçmen grup üyesi bir bireye de o şekilde davranmakta ve göçmenlerin kendi kültürlerini devam ettirmelerine veya ev sahibi gruba uyum göstermelerine önem vermemektedir (Bourhis vd., 1997, ss. 380-381).

Öte yandan Esser (2000) entegrasyonu, sistem entegrasyonu ve sosyal entegrasyon olmak üzere iki şekilde açıklamaktadır. Sistem entegrasyonu, göçmenlerin gündelik yaşamlarını sürdürebilmek için birçok alanda faaliyet göstermelerini kapsamaktadır. Göçmenler için en önemli faaliyetlerden biri ise yasal bir işte çalışarak sisteme entegre olmalarıdır. Fakat sosyal entegrasyon sadece ekonomik açıdan değil birçok alanda göç edilen ülkeye uyumu gerektirir. Bu alanlar sosyal entegrasyonun dört boyutunda kendini göstermektedir. Bunlar; sosyal ekonomik politik konum, etkileşim, kimlik ve kültürleşmedir. Bu dört boyutun gerçekleşme biçimine göre de entegrasyonun dört farklı biçimi ortaya çıkmaktadır. Bunlar; etnik kültüre uyumun baskın olduğu durum *segrasyon*, yeni kültüre uyumun baskın olduğu durum *asimilasyon*, her iki kültüre de uyumun olduğu durum *çoklu entegrasyon* ve her iki kültürün de reddedildiği durum *marjinalleşmedir* (Esser, 2000, ss. 56-66).

Göçlerin başladığı ilk yıllarda geçici olarak görülen, ancak bir süre sonra göç edilen ülkelerde kalıcı hale gelen Türk göçmenlere ilişkin pek çok araştırma yapılmıştır (Şahin, 2008; Perşembe, 2010; Başkurt, 2012; Göker ve Meşe, 2013; Akıncı, 2014; Bingöl ve Özdemir, 2014; Erdoğan, 2015; Sağlam, 2017; Kahraman, 2018; Yılmaz-Şener ve Türgen, 2018; Esenlikci ve Engin, 2019). Ancak Türkçe literatürde Danimarka’da yaşayan Türklerin aile yapılarına yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan hareketle bu

çalışmada, 1960'lı yıllarda Türkiye'den Danimarka'ya göç etmiş birinci kuşak Türk göçmenlerin aile yapılarındaki değişim ve dönüşümleri ortaya koymak amaçlanmıştır.

1. YÖNTEM

1960'lı yıllarda Türkiye'den Danimarka'ya göç etmiş birinci kuşak Türk göçmenlerin aile yapılarındaki değişim ve dönüşümleri ortaya koyabilmek için nitel araştırma yönteminin olgubilimsel (fenomenolojik) deseninde bir araştırma tasarlanmış ve ulaşılan veriler betimsel bir analizle açıklanmıştır.

Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak ayrıntılı bir bilgiye sahip olmadığımız olgular üzerinde durmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 72). Bu çerçevede araştırmanın amacına uygun olarak, Türkiye'den Danimarka'ya göç etmiş birinci kuşak Türk göçmenlerin aile yapısındaki değişim ve dönüşümlerin neler olduğu ve her bir katılımcı tarafından göç öncesi ve sonrası sürecin nasıl anlamlandırıldığı çözümlenmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla farkında olunan ancak ayrıntılı bilgi sahibi olunmayan bir olguyu ele alış bakımından fenomenolojik desenin, bu araştırmanın konusuyla uygunluk gösterdiği düşünülmektedir.

Araştırma alanı olarak Danimarka'nın Zealand bölgesinde yer alan Naestved kenti belirlenmiştir. Bu kentin tercih edilmesinin sebebi; araştırmacının tanıdığı ve yaşadığı bir kent olması ve benzer bir araştırmanın daha önce bu kentte yapılmamış olmasıdır. Çalışma kapsamında görüşme yapılacak 16 katılımcıya kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Kartopu örnekleme, çalışma konusuna ilişkin örneklem grubuna ulaşmanın zor olduğu durumlarda görüşme yapılan katılımcıların konuya yönelik deneyimli kişiler önermesidir (Christensen vd., 2020, s. 172). Bu örnekleme yöntemine uygun olarak çalışmada, katılımcılarla görüşme yapıldıktan sonra benzer deneyimlere sahip olan başka kişilerin olup olmadığı sorulmuş ve öneriler doğrultusunda katılımcılara ulaşılarak görüşmeler yapılmıştır.

Katılımcıların tamamı 1960'lı yıllarda göç eden birinci kuşak Türk göçmenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların gizliliklerinin sağlanması adına, katılımcılar yapılan görüşme sırasına göre numaralandırılmış ve katılımcı olarak adlandırılmışlardır.

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Katılımcı Sayısı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	Meslek	Çocuk Sayısı	Ailedeki Kişi	Göç Yılı
K1	Kadın	77	İlkokul	Ev hanımı	5	2	1969
K2	Erkek	83	İlkokul	Emekli	4	1	1963
K3	Kadın	78	İlkokul	Ev hanımı	3	2	1969

K4	Erkek	76	Ortaokul	Emekli	3	1	1968
K5	Erkek	77	İlkokul	Emekli	4	2	1966
K6	Erkek	76	İlkokul	Emekli	4	2	1969
K7	Kadın	78	Ortaokul	Emekli	3	3	1969
K8	Kadın	77	İlkokul	Ev hanımı	5	2	1967
K9	Erkek	79	Ortaokul	Emekli	3	3	1966
K10	Erkek	78	İlkokul	Emekli	4	1	1969
K11	Erkek	77	İlkokul	Emekli	3	2	1968
K12	Kadın	76	İlkokul	Ev hanımı	5	2	1968
K13	Kadın	79	İlkokul	Ev hanımı	3	1	1966
K14	Kadın	75	İlkokul	Ev hanımı	4	2	1969
K15	Erkek	80	Ortaokul	Emekli	4	3	1967
K16	Erkek	79	Ortaokul	Emekli	4	1	1969

Çalışma grubu 16 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığının 70-80 yaş aralığında dağılım gösterdiği görülmektedir. Araştırmaya katılanların 11'i ilkokul mezunu, 5'i ise ortaokul mezunudur. Katılımcıların 10'u emekli, 6'sı ise ev hanımıdır. Araştırmaya katılanlar en az 3 çocuk sahibidir. Ailedeki kişi sayısı ise ortalama 1-3 kişidir.

Bu çalışmada veriler, 12.05.2024/18.06.2024 tarihleri arasında araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulardan yararlanarak yüz yüze yapılmış derinlemesine görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formunda bireye ve ailesine ilişkin bilgilerin yanı sıra Türkiye'deki yaşamları ve göç sürecine ilişkin sorular sorulmuştur. Görüşme sürecinin ikinci ve önemli bölümü ise Danimarka'ya göç ettikten sonra yaşadıkları deneyimlere odaklanılmıştır. Bu bölümde bireylerin farklı konulardaki (ekonomi, dil, aile içi ilişkiler, kültürel ve sosyal) değişimleri üzerinde durulmuştur.

Görüşmeden önce katılımcılara görüşme onay formu okutularak imzaları alınmıştır. Bu görüşmeler katılımcıların onayıyla ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmelerden önce yarı yapılandırılmış görüşme formunun işlevselliği hakkında bilgi sahibi olmak için 2 pilot görüşme uygulanmıştır. Bunun yanında soruların geçerliğine yönelik olarak sosyoloji bölümünde çalışan iki öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuş ve sorulara son şekli verilmiştir.

Yapılmış olan derinlemesine görüşmeler sonrasında ulaşılan veriler, ses kayıtlarının dinlenmesi ile yazıya geçirilmiştir. Daha sonra yazılı görüşme metinleri betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde elde edilen verilerin işleme süreci dört aşamadan geçmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224). Birinci aşamada görüşmeler sonucunda bir çerçeve oluşturulmuş ve hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiştir. İkinci aşamada daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde

edilen veriler okunmuş ve araştırmanın amacına uygun olarak bölümlere ayrılmıştır. Üçüncü aşamada düzenlenen veriler tanımlanmış, alıntılar belirlenmiş ve alt temalara ayrılmıştır. Dördüncü aşamada ise alt temalar üst temalarla birleştirilmiş ve açıklamalar ile anlamlandırılması yapılmıştır. Verilerin analizi sonucunda dokuz ana tema oluşturulmuştur. Bunlar; ekonomik durum, aile tipi, aile içi karar alma durumu, sosyal ilişkiler, aile içinde kullanılan dil, giyim-kuşam tarzı ve yeme içme alışkanlığı, evlilik tercihi, izlenen televizyon programları/okunan gazete-dergiler ve dini yaşamdır.

Saha araştırmasına çıkılmadan önce “Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’ndan” 27.03.2024 tarihinde, 240039/52 protokol ve karar no’lu “Etik Kurul Kararı” ile gerekli izin alınmıştır.

2. BULGULAR

Bu bölümde gerçekleştirilen araştırmaya yönelik bulgulara yer verilmiştir.

2.1. Ekonomik Durum

Katılımcılardan göç öncesi ve sonrası ekonomik durumlarını karşılaştırarak değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların tamamı (16) Danimarka’da iş koşulları zor olsa bile genel olarak kazandıkları ücretlerin Türkiye’ye göre daha iyi olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı 11 duruma ilişkin şu sözleri söylemiştir: *“57 yıl önce geldim ben buraya. Sonra eşimi ve çocuklarımı getirdim. E buralı olduk artık tabii. Oğlanların kuaför dükkânı var durumları iyi çok şükür. Ben de emekli oldum. Hiçbir sıkıntımız yok. Buraya geldiğimde hiçbir şeyim yoktu mesela. Çok fakirlik yaşadık memlekette. Burada çok zor şartlarda çalıştık. Koşullar çok zordu ama Allah güç verdi. Şimdi evim, arabam, dükkanım var çok şükür”* (K11).

Ekonomik açıdan iyileşmelerin yanı sıra dikkat çeken diğer bir konu ise katılımcıların anavatana ilişkin düşünceleridir. Katılımcılara spesifik olarak anavatana geri dönüş düşüncelerine yönelik bir soru sorulmamıştır. Fakat elde edilen analiz sonuçları neticesinde anavatana özlem duydukları anlaşılmaktadır. Alınan yanıtlarda katılımcıların tamamı (16) duygusal olarak anavatana bağlı olduklarını, ancak Danimarka’da ekonomik durumlarının göç öncesine kıyasla iyi olması nedeniyle geri dönemeyeceklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bazı ifadeleri şu şekildedir: *“İlk yıllar kaç tane arkadaşımız geri döndü yapamadılar yabancı ülkede. Bazıları iş kurdu iflas etti ya da ayak uyduramadılar. İlk zamanlar biraz para biriktirip döneceğim diyordum ben de. Bir bakmışım senelerim geçmiş Danimarka’da. Burada çalışınca durumumuz düzeldi tabii. Kendimize ait evimiz, işimiz var şimdi. Hala özliyorum anavatanımı tabii. İnsanın vatani gibisi var mı? Havasının kokusunu bile özliyorum vallahi. Ama burada işimiz gücümüz yerinde. Yaşlandım zaten artık. Bu düzeni bu yaştan sonra bozup geri dönemem artık”*

(K9). Başka bir katılımcı “*Maddi olarak belimizi burada doğrulttuk. Şimdi rahatız çok şükür ama hayatımız hep burada çalışmakla geçti. E şimdi yaşlandım artık. Eşim de vefat etti. Çocuklar, torunlar hep burada yaşıyor. Onların da burada durumları iyi çok şükür. Memlekete dönsem mi artık diyorum bazen. Sonra diyorum orada kimsen kalmadı otur oturduğun yerde. Çok özliyorum memleketimi, vatanımı ama bu yaşta yalnız başıma tekrar düzen kuramam*” (K2) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

2.2. Aile Tipi

Göçün aile tipi üzerinde etkisi olacağı düşünülerek katılımcılara göç öncesi ve sonrası aile tipleri sorulmuştur. Katılımcıların çoğunluğu (14) göç sonrası geniş aile tipinden çekirdek aile tipine geçiş yaşadıklarını belirtirken, 2’si ise aile tiplerinde değişme olmadığını ve hala aynı aile üyeleriyle birlikte yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların bazı ifadeleri şu şekildedir: “*Köyde erkek kardeşim, onun eşi, benim eşim, çocuklar, annem, babam beraber yaşıyorduk. Sonra buraya göç edince mecbur kaldık azalmaya. Ben, karım ve çocuklar yaşadık hep*” (K16). Diğer bir katılımcı ise “*Türkiye’de yaşarken annem, babam, ablam, eşim, çocuklar hep beraber yaşıyorduk. Onları da getirdim buraya hep beraber yaşadık. Çok zor oldu o dönem göç işlemleri ama elhamdülillah hallettik*” (K5) demiştir.

2.3. Aile İçi Karar Alma

Göç sonrası başlayan yeni hayatın, aile içi karar almaya olan etkisini görebilmek için katılımcılara; göç öncesi yaşantılarını göç sonrası yaşantılarıyla karşılaştırdıklarında, aile içi karar alma konusunda ne gibi değişiklikler yaşadıkları sorulmuştur. Katılımcıların tamamı (16) göç sonrası da aile içi kararların ailenin erkek üyeleri tarafından alındığını ve aile içinde ataerkil anlayışın yani erkeğin hakimiyetinin mevcut olduğunu ifade etmişlerdir. Bir katılımcının ifadesi şu şekildedir: “*Ailede hala benim sözüm geçer. Ben ölüp gidince oğlum sahip çıkar kardeşlerine Allah’ın izniyle*” (K4). Bir diğer katılımcı ise “*Biz de aile reisi babadır. Evde hala eşimin lafı, sözü geçer. Biz büyüklerimizden böyle gördük sonuçta. İnsan yedisinde neyse yetmişinde de aynıdır*” (K12) olarak görüşünü belirtmiştir.

2.4 Sosyal İlişkiler

Katılımcılara sosyal ilişkileri sorulduğunda, büyük çoğunluğu (12) göç sonrası sosyal ilişkilerinde herhangi bir değişim olmadığını ve komşular, akrabalar, hemşehrilerle ev ortamında vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bazı ifadeleri şu şekildedir: “*Türkiye’de yaşarken çok gençtik. Köyde doğup büyüdüğüm için akrabalar olsun, komşular olsun evlerde toplanır vakit geçirirdik. Buraya gelince aynı şekilde oldu. Burada da zaten hemşehriler, akrabalar çok bizim. Şimdi yıllar oldu tabii buraya geleli. Danimarkalı komşularımız da var. Evlerde bir araya gelip vakit geçiriyoruz*” (K1). Başka bir katılımcı ise “*Memlekette köydeydik yapacak bir şey yoktu*

pek. Biz köyden alışmışız evde sevdiklerimizle vakit geçirmeye. Burada da aynı şekilde evlerde toplanıyoruz. 1969 senesinde buraya yerleştik. Yıllardır burada yaşıyoruz. Komşularımız olsun, hemşehriler olsun sevdiklerimizle birbirimize gidip geliyoruz vakit bulunca” (K3) demiştir.

Göç öncesi sosyal ilişkilerini, göç sonrası ile karşılaştıran katılımcıların 4’ü ise sosyal ilişkilerinde bir engel olarak dil sorunundan söz etmiştir. Kendi akrabaları ve hemşehrileri ile ev ortamında vakit geçirdiklerini, ancak Danca öğrenemedikleri için Danimarkalılar ile iletişim kuramadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı 2 konuya ilişkin şu sözleri söylemiştir: “Burada hemşehrilerimiz, akrabalarımız çok şükürler olsun. Birbirimize gidip geliyoruz. Ben hala Danca konuşamıyorum mesela. Karşı tarafı anlıyorum ama cevap vermekte zorlanıyorum. Danimarkalı eş, dost edinemedim bu sebeple. Dil hep engel oldu. Rahmetli eşim çok iyi öğrenmişti ama. Çocuklar, torunlar burada doğdular, okudular, büyüdüler ondan çok iyi biliyorlar yabancı dili. Ama ben bu dil işini ne ettiysem çözemedim. Bu yaştan sonra gerek yok zaten” (K2). Başka bir katılımcı ise “İlk geldiğimizde çok az Türk vardı Danimarka’da. Ben ilk gelenlerdenim mesela. Bir geldim ben de ne yabancı dil var ne bir şey. Türk bakkal bile yoktu. E tabii o zamanda Türk arkadaşlarla birbirimize iyice bağlandık. Kardeşten yakın olduk birbirimize. Yaşlanınca daha az gider gelir olduk birbirimize. Eskiden her gün görüşürdük. Bazı dostlarımız zaten vefat etti. Kalanlar işte biziz. Dili hala tam olarak öğrenemedim. Ondan pek Danimarkalı komşum yok. Selamlaşıp geçiyorum hala. Ben de dil olmayınca tabii ne yapayım? Burada yaşayan Türk dostlar yetiyor zaten bana” (K14).

2.5. Aile İçinde Kullanılan Dil

Katılımcılara göç sonrası aile içinde hangi dili kullandıkları sorulmuştur. Katılımcıların çoğu (12) çocuklarının Türkçe öğrenmesi veya ana dillerini unutmaması için aile içerisinde Türkçe konuşmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcı 8 duruma ilişkin şu sözleri söylemiştir: “1967 yılında evlenip geldim ben buraya. Sonra fabrikaya girdim çalışmak için. Rahmetli eşimle aynı fabrikada çalıştık. Dil kursuna gitmeden fabrikada öğrendik Dancayı. Danca bilmemize rağmen hem daha rahat olduğu için hem de çocuklar ana dillerini unutmasınlar diye evde hep Türkçe konuştuk ama biz” (K8).

Öte yandan katılımcıların 4’ü, dalga geçilme, yanlış yapma korkusu ve utanma gibi gerekçelerle Danca öğrenemediklerini ve bu nedenle ev ve kamusal alanda Türkçe konuşmaya devam ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcı 2’nin duruma ilişkin sözleri şu şekildedir: “Danca konuşmaya hep çekindim. Yanlış bir şey söylerim ederim diye. Hep bir tedirginlik hali vardı. Birkaç sefer konuşmamla dalga da geçilince iyice soğudum. E konuşmayınca dili öğrenemedim tabii” (K12).

2.6. Giyim-Kuşam Tarzları ve Yeme İçme Alışkanlıkları

Katılımcılardan göç öncesi ve sonrası giyim kuşam tarzlarını karşılaştırmaları istenmiştir. Katılımcıların çoğu (14) Danimarka'ya göçle birlikte giyim kuşam tarzlarında herhangi bir değişim yaşanmadığını belirtirken, 2'si ise toplum baskısı nedeniyle giyim kuşam tarzlarını değiştirmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcının ifadesi şu şekildedir: *"1966'da çalışmak için geldik buraya. Geldiğimiz yer Anadolu'nun bir köyüydü. Orada şalvar giyiyorduk. Burada da bir süre giydim. Şalvar dışında bir değişim olmadı giyim şeklimde. Hep başörtülüydüm mesela. Hala da örme yelek giyerim, evde patik giyerim. İnsan özünü unutmamalı. Biz ne gördüysek ona devam ediyoruz"* (K13). Başka bir katılımcı ise *"Buraya geldiğimde bu şekilde giyinmiyordum. Çalıştığım yer olsun, oturduğum apartman olsun yadırgadı biraz bizi. Ben de mecbur kaldım o dönem giydiklerimi değiştirmeye. Sonuçta başka bir ülkeye gelmişiz mecburen dışlanmamak için bazı şeyleri değiştirmek zorunda kaldık ne yazık ki"* (K3) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Öte yandan katılımcılara, göç sonrası yeme içme alışkanlıklarında ne gibi değişiklikler yaşadıkları sorulmuştur. Katılımcıların tamamı (16) göç sonrası yeme içme alışkanlıklarında herhangi bir değişim olmadığını ve Türk yemeklerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcı 8'in ifadesi şu şekildedir: *"Yediğimiz içtiğimiz hiç değişmedi. Yazları memlekete gittiğimizde oradan un olsun, salça olsun yiyecek şeyler getiriyoruz hala. Hafta sonları yemek yaptığımızda eşi dostu davet ederim. Buranın da sevdiğim yemekleri var tabii. Tatlıları çok güzel olur Danimarka'nın. Danimarkalı komşular bana tatlı yapar getirir, ben de onlara Türk yemekleri yapar oturmaya çağırırım. Geçen gün mantı yaptım söylemesi ayıptır. Çağırdım geldiler yediler"* (K8). Diğer bir katılımcı ise *"Uzun yıllar çalışma hayatımız oldu. O zaman bile evde çok vakit harcama gerektirmeyen yemekler hazırlardım. Bizim yeme içme alışkanlığımız hiç değişmedi burada. Hala paça, işkembe, arabaşı, su böreği eksik olmaz soframızdan. Komşularımız var burada. Onları da çağırır, Allah ne verdiyse yeriz. Senelerdir bu şekilde devam ettirdik kendi kültürümüzü. Yazları Türkiye'deyiz zaten. Dönerken Türkiye'den getirdiklerimizi dondurucuda saklıyoruz. Uzun süre idare ediyor bizi. Bu yaşa geldik hala yemek sonrası çay, kahve olsun onun yanında evde yaptığımız tatlı, börek, sarma olsun vaz geçmedik. İnsan nasıl alıştıysa başka ülkede de olsa alıştığını sürdürüyor işte"* (K1) demiştir.

2.7. Evlilik Tercihleri

Katılımcılara göç sonrası evlilik biçimi ve eş seçimi konularında ne gibi değişiklikler yaşadıkları sorulmuştur. Katılımcıların tamamı (16) kendilerinin ve çocuklarının görücü usulüyle evlendiklerini ve eş seçimi konusunda tercihlerinin Türklerden ve Müslümanlardan yana olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı 11'in ifadesi şu şekildedir: *"Görücü usulüyle evlendim ben. Yıllarca mutlu mesut yaşadık. Ama buraya geldiğimde evli olmasaydım yine de"*

yabancı biriyle evlenmezdim. Çocuklarımın da evlenmesini istemem ne yalan söyleyeyim. Benim oğlanların eşleri bizimle aynı memleketten Sivaslılar zaten. Gelinlerin ailesini evvelden beri tanırız. Görücü usulüyle evlendi benim oğlanlar. Tanıştırdık, anlaştılar evlendiler. Oğlanlar burada büyüdüler hep ama annesiyle ikimiz hep Türk kültürüyle büyüttük. Unutturmadık kendi kültürümüzü. Torunlar var altı tane. Allah uzun ömür versin hepsine. İsterim ki onlarda bizim oralardan birileriyle evlilik yapsınlar” (K11).

Öte yandan katılımcıların tamamı (16), evlenilecek olan kişinin dini ve milli kimliğinin, Danimarka'da yaşayan Türkler tarafından önemsendiğini, kendi milli kökeni dışında biriyle evlenilmesi durumunda yine Müslüman olmasının tercih edildiğini ifade etmişlerdir. Katılımcı 2 duruma ilişkin şu sözleri söylemiştir: “Rahmetli eşim uzaktan akrabamdı. Uzun yıllar o kadar zorluk çektik ettik ama gül gibi geçindik gittik. Benim çocuklar da burada büyüdüler, iki oğlan burada doğdu hatta. Eşlerini sorarsan bizim gibi gurbetçi ailelerin çocukları. Konyalıyız biz bizim gelinler, damatlar aynı şekilde Konyalı. Ben çok memnunum hepsinden. Torunlar da inşallah Türk biriyle evlenirler. Benim tercihim kendi çocuklarım için böyleydi, torunlarım için de bu şekilde. Yani en önemlisi dinen Müslüman insanlarız biz. İsterim ki torunlar bir Müslümanla evlensin. Müslüman olması birinci öncelik bizler için” (K2). Başka bir katılımcı ise “Benim çocuklar burada doğdular ama evlilik tercihlerini Türklerden kullandılar. Ben memleketteyken görücü usulüyle evlendim. Bizim çocuklar da görücü usulüyle evlilik yaptılar. Çok da mutlular, koca koca torunlarım var. Ama şunu görüyorum kuşaktan kuşağa geçildikçe Danimarkalılar ile ilişkiler artıyor. Evlilikler de artmaya başladı. Ama bana sorarsan ben hala sıcak bakmıyorum. Ne yalan söyleyeyim istemem yani torunlarım Müslüman olmayan birileriyle evlilik yapsın. Nereli olursa olsun Müslüman olsun” (K9) şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

2.8. İzlenen Televizyon Programları ve Okunan Gazete-Dergiler

Katılımcılara göç öncesi ve sonrası izledikleri televizyon programları sorulmuştur. Katılımcıların tamamı (16) göç sonrası da Türk televizyon programlarını izlediklerini belirtmişlerdir. Katılımcı 11'in ifadesi şu şekildedir: “Türk kanallarını tercih ediyoruz hala biz. Siyaset programları oluyor onları hiç kaçırmıyorum. Haberleri her akşam izliyoruz. Ülkede ne oluyor ne bitiyor bilmek istiyor insan. Bedenen buradayız ama aklımız, fikrimiz hep vatanımızda tabii hala” (K11).

Öte yandan katılımcılara, göç öncesi ve sonrası okudukları dergi ve gazeteler sorulmuştur. Katılımcıların çoğu (12) göç sonrası dergi ve gazete kapsamında Danca yayınları tercih ettiklerini, 4'ü ise Danca bilmediği için Türkçe yayınları takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bir katılımcının ifadesi şu şekildedir: “Kitap okuyamıyorum yaşlandım artık. Gözlerim eskisi gibi iyi görmüyor zaten. Gazete, dergi alıyorum ama. Buranın gazetelerini, dergilerini okuyorum. Danimarka'nın gündemini takip etmek zorundayız. Sonuçta burada yaşıyoruz” (K1). Diğer bir katılımcı ise “Türkçe kitaplar

olsun, dini yayınlar olsun onları alıp okuyorum. Danca bilmediğim için Danca kitap, gazete almıyorum” (K2) olarak görüşünü ifade etmiştir.

2.9. Dini Yaşam

Katılımcılara Danimarka’ya göç sonrası dini yaşamlarında bir değişim yaşayıp yaşamadıkları sorulmuştur. Katılımcıların tamamı (16) göç sonrası dini yaşamlarında herhangi bir değişim yaşanmadığını, namaz ve oruç başta olmak üzere dini vecibelerini yerine getirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bazı ifadeleri şu şekildedir: *“Danimarka’ya gelince şimdi ismini vermeyeyim Türk bir arkadaşla tanıştım. O da rahmetli oldu uzun bir süre önce. Neyse konuya döneyim. Türkiye’de hafızmış bu arkadaş. Onunla bir bodrum kat kiraladık mescit olarak. O şekilde devam ettik ibadetlerimize hiç aksatmadık çok şükür” (K10).* Başka bir katılımcı ise *“Buraya gelince memleket hasretinden bizi ayakta tutan şeylere daha fazla bağlandık. Bunlardan biri de dinimizdi tabii. Günlük namazlarımı daima yerine getiririm hala. Allah sağlık verdikçe oruç ibadetimi her Ramazan yerine getiririm. Evimden, dilimden dua hiç eksik olmaz” (K14)* demiştir.

Katılımcılar için Müslümanlık ve dini hayat yaşamlarında önem arz etmektedir. Katılımcıların tamamı (16) ileri yaşlarına rağmen İslam dinini hayatlarının merkezine almak istemekte ve bunun için gayret sarf etmektedir. Katılımcı 2’nin şu sözleri anlatılmak istenen durumu özetler niteliktedir: *“Ben burada bazı arkadaşlarla camide tanıştım. Camide kendimizi sanki bir aileymiş gibi hissediyoruz. Eşim vefat edince camide olmak daha iyi geliyor bana. Yalnızlık hissetmiyorum hiç. E şimdi benim şekerim var, tansiyonum var. Yaş zaten 83. Çocuklar, torunlar iş olsun, okul olsun hepsi hayat telaşı içindeler. E doğal olarak yeterince ziyaret edemiyorlar beni. İleri yaşına rağmen orucumu tutuyorum, haftada üç gün camiye gidiyorum hala. Hem eşi dostu görüyorum hem de daha huzurlu hissediyorum. Mesela geçen sene bir kalp sorunu yaşadım. Hastaneye yatırıldığımda cami arkadaşlarım beni ziyaret etmeye geldiler sağ olsunlar. Bize her yönden iyi geliyor yani camiye gitmek” (K2).*

Sonuç

Bu çalışmada, Türkiye’den Danimarka’ya 1960’lı yıllarda göç etmiş birinci kuşak Türk göçmenlerin aile yapısındaki değişim ve dönüşümlerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Türk göçmenlerin aile yapısındaki değişimler ve dönüşümler; ekonomik durum, aile tipi, aile içi karar alma durumu, sosyal ilişkiler, aile içinde kullanılan dil, giyim-kuşam tarzı ve yeme içme alışkanlığı, evlilik tercihi, izlenen televizyon programları/okunan gazete-dergiler ve dini yaşam olmak üzere dokuz tema altında ele alınmıştır. Aşağıda detaylı şekilde açıklanacağı üzere bu araştırmanın bulguları literatürde yer alan pek çok araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Bu araştırmada göçün, Türk göçmenlerin yaşamlarını ekonomik açıdan olumlu yönde etkilediği ve Türkiye’ye dönmeyi düşünmedikleri tespit

edilmiştir. Bu tespiti doğrulayan pek çok çalışmada bulunmaktadır. Yaman-Kahveci (2021, s. 196-197) tarafından Hollanda'daki Türklerin kültürleşme süreçlerinin incelendiği bir çalışmada, Hollanda'da yaşayan Türk göçmenlerin göç sonrası kazanç durumlarının daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Yazgan (2010, s. 137) tarafından Danimarka'daki Türk göçmenlerin aidiyet ve kimlik durumlarının incelendiği çalışmada, katılımcıların Danimarka'da ekonomik yönden daha rahat bir yaşama sahip oldukları tespit edilmiştir. Pilancı'nın (2009, s. 150) Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklerle yaptığı bir araştırmada ise, katılımcıların çoğunun ekonomik durumlarının göç sonrası daha iyi olduğu ve Türkiye'ye dönmeyi düşünmedikleri belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında katılımcıların, göç sonrası geniş aile tipinden çekirdek aile tipine geçiş yaşadıkları saptanmıştır. Buna paralel olarak, Özmen (2010, s. 138) tarafından Danimarka'daki Türk toplumunun entegrasyonu ve din arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, Türk ailelerin çoğunun çekirdek aile yapısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Çil ve diğerleri (2011, s. 24) tarafından Avrupa'da yaşayan Türklerin sorun ve beklentileri üzerine yapılan bir araştırmada, Avrupa'daki Türkler arasında çekirdek aile yapısının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yeşiladağ'ın (2008, s. 109) Avusturya'da yaşayan Türklerin aile yapılarını incelediği çalışmada da, katılımcıların çoğunlukla çekirdek aile yapısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Öte yandan katılımcılar, göç sonrası aile içi karar alma konusunda herhangi bir değişim yaşamadıklarını ve aile içi kararların ailenin erkek üyeleri tarafından alındığını belirtmişlerdir. Bu minvalde Değer (2008, s. 111) tarafından Fransa'daki Türk göçmenlerle yapılan çalışmada, katılımcıların çoğunluğu çocukların eğitimi ve mülk edinme gibi önemli konularda kararın babaya ait olduğunu ifade etmişlerdir. Yine Atila-Demir'in (2010, s. 158) Almanya'da yaşayan Türk göçmen ailelerin boşanma nedenlerini incelediği çalışmada, katılımcıların çoğunluğu aile içerisinde kararların evin erkeği tarafından alındığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılanların göç sonrası sosyal hayatları incelendiğinde, katılımcıların göç sonrası sosyal ilişkilerin de herhangi bir değişim olmadığı ve komşular, akrabalar, hemşehrilerle ev ortamında vakit geçirdikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde Nuruan ve diğerleri (2005, s. 35) tarafından Almanya'daki Türk göçmenlerle yapılan araştırmada, katılımcıların çoğunun komşu ve akrabalarla ev ortamında görüştükleri saptanmıştır. Yazgan (2010, s. 238) tarafından Danimarka'daki Türklere ilişkin yapılan çalışmada da, Türk ailelerin en çok akraba, komşu ve hemşehrileriyle ev ortamında bir araya geldikleri ve bu ilişkilerin sosyal hayatlarında önemli bir yer işgal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Yeşiladağ'ın (2008, s. 112) Avusturya'daki Türkler üzerine yaptığı çalışmada ise, katılımcıların çoğunun Avusturyalı komşularıyla iyi ilişkiler içinde oldukları ve ev ortamında bir araya gelerek vakit geçirdikleri belirlenmiştir.

Araştırmaya katılanların göç sonrası aile üyeleriyle konuştukları dil incelendiğinde, katılımcıların aile içerisinde Türkçe konuşmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Yıldız'ın (2009, s. 110) Hollanda'da yaşayan Türklerin kimlik sorunlarını incelediği çalışmada da, katılımcıların çoğunluğu aile üyeleriyle Türkçe konuştuklarını belirtmişlerdir. Yine Atila-Demir'in (2010, s. 158) Almanya'daki Türk göçmenlerle yaptığı çalışmada, katılımcıların çoğunluğu aile içerisinde Türkçe konuştuklarını ifade etmişlerdir. Akıncı'nın (2014, s. 40-41) Fransa'daki Türk göçmenler üzerine yaptığı çalışmada ise, Fransa'daki Türk göçmenlerin çoğunun aile içinde Türkçe konuştukları ve ana dili koruma oranlarının hala yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öte yandan katılımcılar, Danimarka'ya göç sonrası giyim-kuşamlarında ve yeme-içme alışkanlıklarında herhangi bir değişim yaşanmadığını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Korkmaz'ın (2021, s. 190) Almanya Türklerinin aile değerleri üzerine yaptığı bir çalışmada, birinci kuşak Türk göçmenlerin büyük ölçüde yöresel giyim tarzını devam ettirdikleri tespit edilmiştir. Yine Yıldız'ın (2009, s. 127) Hollanda'da yaşayan Türk göçmenlerle yaptığı çalışmada, katılımcıların çoğunluğu evlerinde Hollanda yemeği yapmadıklarını ve yeme-içme alışkanlıklarında bir değişiklik yaşanmadığını belirtmişlerdir. Değer'in (2008, s. 127) Fransa'daki Türk göçmenlerle yaptığı çalışmada da, birinci kuşak Türk göçmenlerin çoğunlukla Türk yemeklerini tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılanların evlilik biçimleri ve eş seçimleri incelendiğinde, katılımcıların eş seçiminin Türklerden ve Müslümanlardan yana olduğu ve görücü usulü evliliği tercih ettikleri tespit edilmiştir. Buna paralel olarak, Yazgan (2010, s. 236) tarafından Danimarka'daki Türklerin kimlik ve aidiyet durumlarının incelendiği çalışmada, katılımcıların çoğu eşlerinin Türkiye'den köylüsü, akrabası ya da Türkiye kökenli olmasını tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Yine Nuruan ve diğerleri (2005, s. 31) tarafından Almanya'daki Türklere ilişkin yapılan bir çalışmada, katılımcıların çoğunun bir Türk ile evli olduğu saptanmıştır. Gelekçi ve Köse'nin (2009, s. 113) Belçika'da yaşayan Türkler üzerine yaptıkları araştırmada da, katılımcıların çoğunluğu kültürel ve etnik farklılıklardan dolayı yabancılarla evliliklere karşı olduklarını belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamında katılımcıların, göç sonrası da Türk televizyon programlarını izledikleri, dergi-gazete kapsamında ise Danca yayınları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Benzer şekilde Özmen (2010, s. 191) tarafından Danimarka'da yaşayan Türk göçmenlerle yapılan çalışmada, araştırmaya katılanların çoğunlukla Türk televizyonlarını izledikleri, dergi-gazete kapsamında ise Danca yayınları tercih ettikleri saptanmıştır. Yine Nuruan ve diğerleri (2005, s. 60-62) tarafından Almanya'daki Türk göçmenlere yönelik yapılan çalışmada, katılımcıların çoğunun Türk televizyonlarını izledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Akbaş ve diğerlerinin (2024, s. 270-271) Almanya'da yaşayan Türklerin dil tercihlerini inceledikleri çalışmada da, katılımcıların

çoğunun Türk televizyon programlarını izledikleri, gazete-dergi kapsamında ise Almanca yayınları tercih ettikleri belirlenmiştir.

Öte yandan katılımcılar, Danimarka'ya göç sonrası dini yaşamlarında herhangi bir değişim yaşanmadığını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Değer'in (2008, s. 132-133) Fransa'daki Türklerle yaptığı çalışmada, göçmen ailelerin göç sonrası dini yaşamlarında bir değişim yaşanmadığı, dini liderlerin evlerini ziyaret ettikleri ve göçmenlerin de bu ziyaretlerden çok memnun kaldıkları tespit edilmiştir. Yıldız'ın (2009, s. 103) Hollanda'daki Türklere ilişkin yaptığı çalışmada da, katılımcıların çoğunluğu dini dernek ve cami üyesi olduklarını ve dini mekanların kendileri açısından hem bir dayanışma hem de bir güvenlik alanı olduğunu belirtmişlerdir. Yaman-Kahveci'nin (2021, s. 207) Hollanda'da yaşayan Türkler üzerine yaptığı çalışmada ise, katılımcıların çoğunun dini ibadetlerini büyük oranda yerine getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kuyucuoglu (2019, s. 143) tarafından Danimarka'da İslam'ın tanınma sürecinin incelendiği çalışmada da, Danimarka'da yaşayan Müslümanların dini vecibelerini yerine getirdikleri ve büyük kentlerde ibadet odası, kültür derneği ve camilerin artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Göç, insanlığın başlangıcından beri var olan toplumu kültürel ve ekonomik yönden etkileyen bir yer değiştirme hareketidir. Göç ile gelenek, görenek, din, dil ve kültür gibi birçok yönden birbirinden farklı insanlar birlikte yaşamak zorunda kalmaktadır ve bu süreç değişimi beraberinde getirmektedir (Baş vd., 2017, s. 1681). 1960'lı yıllarda Danimarka'ya göç etmiş ve Danimarka'nın Naestved kentinde ikamet eden birinci kuşak Türk göçmenlerin aile yapılarının incelendiği bu çalışmada da, göç sonrası ailelerin ekonomik düzeyleri, aile tipleri ve okudukları gazete ve dergiler kapsamında değişim yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Türkçe literatürde Danimarka'daki Türklerin aile yapıları üzerine yapılan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu alandaki çalışma ihtiyacına bir katkı sunabilmek ve bundan sonraki çalışmalara yol açabilmek için bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma, sadece Danimarka'nın Naestved kentinde yaşayan birinci kuşak Türk göçmenlerle sınırlıdır. Bu bağlamda Danimarka'nın diğer kentlerini de kapsayacak şekilde daha geniş çaplı çalışmalar yapılabilir. Bunun yanında Danimarka'daki ikinci ve üçüncü kuşak Türk göçmenlerin aile yapıları üzerine çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Zeynep Şentürk DIZMAN: %100

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi amacıyla, “Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan” 27.03.2024 tarihinde, 240039/52 protokol ve karar no'lu “Etik Kurul Kararı” ile gerekli izin alınmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Zeynep Şentürk DIZMAN: 100%

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: Ethics committee approval (Date: 27.03.2024 / Protocol and decision no: 240039/52) was obtained from Muğla Sıtkı Koçman University Social and Human Sciences Research Ethics Committee for the purpose of carrying out this study approval.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.

Kaynakça

- Akbaş, E. N., Özdemir, E. D., & Özdemir, C. (2024). Almanya’da yaşayan ikinci ve üçüncü kuşak Türklerin dil tercihleri. *Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi*, 10(22), 254-275. <https://doi.org/10.52096/jsrbs.10.22.16>
- Akıncı, M. A. (2014). Fransa’daki Türk göçmenlerinin etnik ve dini kimlik algıları. *Bilig*, (70), 29-58.
- Atıla-Demir, S. (2010). *Türk göçmen ailelerinde boşanma: Almanya örneği* [doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Baş, M., Molu, B., Tuna, H. İ., & Baş, İ. (2017). Göç eden ailelerin sosyo-kültürel ve ekonomik değişiminin kadın ve çocuk yaşamına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1680-1693. <https://doi.org/10.15869/itobiad.309437>
- Başkurt, İ. (2012). Almanya’da yaşayan Türk göçmenlerinin kimlik problemi. *HAYEF Journal of Education*, 6(2), 81-94.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(6), 697-712. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.07.013>
- Bingöl, A. S., & Özdemir, M. Ç. (2014). Almanya ve Hollanda’da Türk göçmen işçi çocuklarına uygulanan eğitim politikaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 134-157.
- Bourhis, R. Y., Moise, L. C., Perreault, S., & Senecal, S. (1997). Towards an interactive acculturation model: A social psychological approach. *International Journal of Psychology*, 32, 369-386. <https://doi.org/10.1080/002075997400629>
- Börekci, Ü., Işık, G., & Erdemir-Göze, F. (2022). Almanya’ya ilk resmi Türk işgücü göçü ve basında yansımaları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(58), 1-16. <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.63014>
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, A. L. (2020). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* (Çev. A. Alpay). Anı Yayıncılık.

- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk kültüründe göç ve toplumsal değişme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 129-142.
- Çil, Ş. A., Küçükcan, T., Gencer, M., Koçak, A., Osmanoğlu, E., & Değirmenci, F. (2011). *Avrupa'da yaşayan Türkler: Yaz tatili döneminde Türkiye'ye gelen Türkler örneği*. 27 Eylül 2024 tarihinde https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/kitaplar_pdf/Avrupada_yasayan_turkleranketi.pdf adresinden edinilmiştir.
- Dağışan, E., & Aydın, S. (2017). Göçün sosyal hayata yansımaları: 93 Harbi döneminde Oltu'dan Tokat'a bir göç hikayesi. O. Köse (Ed.), *Geçmişten günümüze göç içinde* (s. 737-744). Canik Belediyesi Kültür Yayınları.
- Değer, F. (2008). *Fransa'daki Türk göçmenler ve kuşaklar arasındaki etkileşimde eğitimin rolü: Sosyolojik bir araştırma* [yüksek lisans tezi]. Muğla Üniversitesi.
- Demir, G., & Şahin, K. (2008). *Kentle bütünleşen ve bütünleşemeyen göçmenlerin sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıkları ışığında kentle bütünleşme süreci*. Tübitak Proje No: 106K124.
- Erdoğan, M. M. (2015). Avrupa'da Türkiye kökenli göçmenler ve 'Euro-Turks-barometre' araştırmaları. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 108-148.
- Ersoy, M. (1985). *Göç ve kentsel bütünleşme*, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı.
- Esenlikci, A. C., & Engin, M. A. (2019). 1960'tan günümüze Avrupa Birliği ülkelerinde yaşayan Türk göçmenlerin sorunları. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 8(20), 59-77. <https://doi.org/10.31199/hakisderg.524500>
- Esser, H. (2000). Integration and ethnic stratification. H. Esser., I. Light., C. Petry., & G. Pieri (Ed.). In. *Towards emerging ethnic classes in Europe? Volume 1: Workshop proceedings, project conclusions, integration and ethnic stratification, ethnic economy and social exclusion* (pp. 49-84). Freudenberg-Stiftung.
- Gelekçi, C., & Köse, A. (2009). *Misafir işçilikten etnik azınlığa Belçika'daki Türkler*, Phoenix Yayınevi.
- Göker, G., & Meşe, G. (2013). Türk göçmenlerin İtalyanlara bakış açısı: Bir kültürlerarası iletişim araştırması. *Selçuk İletişim*, 7(1), 65-82. <https://doi.org/10.18094/si.09800>
- Güllüpinar, F. (2013). Göç olgusu ve uluslararası göç kuramları. N. Suğu (Ed.), *İnsan ve Toplum içinde* (s. 100-127). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

- Kahraman, F. (2018). Koşullu konukseverlikten hoşnutsuzluğa: Almanya’da yükselen yabancı düşmanlığını Türk göçmenler üzerinden okumak. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 14(53), 209-228.
- Kaygalak, S. (2009). *Kentin mültecileri, neoliberalizm koşullarında zorunlu göç ve kentleşme*, Dipnot Yayınları.
- Korkmaz, M. A. (2021). Almanya Türklerinde aile kültürü. *Anasay*, 5(16), 177-204. <https://doi.org/10.33404/anasay.915423>
- Kuyucuoğlu, İ. (2019). Danimarka’da İslam ve İslam’ın kurumsal temsili. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(15), 127-171.
- Nuruan, M., Güneş, T., Beder-Şen, R., Güneş, S., Kalaycı, A. R., & Kaplan, M. (2005). *Federal Almanya’da yaşayan Türklerin aile yapısı ve sorunları araştırması*. 06 Eylül 2024 tarihinde <https://www.aile.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/arastirmalar/almanya.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat*, 2(4), 183-215.
- Özmen, N. (2010). *Danimarka’da Türk toplumunun sosyal entegrasyonu ve din* [doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Perşembe, E. (2010). F. Almanya’nın Baden-Württemberg eyaletinde eğitim sistemi ve Türk göçmen çocuklarının eğitim sorunları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29(29), 55-80. <https://doi.org/10.17120/omuifd.12193>
- Pilancı, H. (2009). Avrupa ülkelerindeki Türklerin Türkçeyi kullanma ortamları, sürdürülebilirlik imkânları ve koruma bilinçleri. *Bilig*, 49, 127-160.
- Sağlam, E. (2017). Avusturya’daki Türk göçmenlerin entegrasyon algıları. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 140-169.
- Şahin, B. (2008). Almanya’daki Türk göçmenlerin sosyal entegrasyonunun kuşaklararası karşılaştırması: Kimlik ve ait hissetme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 8, 227-252.
- Todaro, M. P. (1969). A model of labour migration and urban unemployment in less developed countries. *American Economic Review*, 59(1), 138-148.
- Toksöz, G. (2006). *Uluslararası emek göçü*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Yaman-Kahveci, G. (2021). *Hollanda’daki Türkler: Sosyo-kültürel temaslar ve kültürleşme süreçleri*, Siyasal Kitabevi.
- Yazgan, P. (2010). *Danimarka’daki Türkiye kökenli göçmenlerin aidiyet ve kimlikleri* [doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.

- Yeşildağ, E. (2008). *Avrupa'da yaşayan Türklerin aile yapıları ve entegrasyon (uyum) sorunları: Avusturya örneği* [yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, F. (2009). *Avrupa Türklerinde kimlik sorunu olarak çifte aidiyet: Hollanda örneği* [doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Yılmaz-Şener, M., & Türgen, G. (2018). Kesin dönüş mü, yoksa tekrar göç etme hazırlığı mı? Nitelikli Türk göçmenlerin Almanya ve Amerika'dan geriye göçü. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 21(1), 311-377. <https://doi.org/10.18490/sosars.419072>

Extended Abstract

The most significant impact of the challenges experienced by migrants in the adaptation process emerges in their family structures. The present study aimed to reveal the changes and transformations in the family structures of first-generation Turkish migrants who migrated from Turkey to Denmark in the 1960s.

The phenomenological research design, one of the qualitative research designs, was used. The phenomenology design focuses on phenomena that are recognized but not yet fully understood in depth (Yıldırım & Şimşek, 2011, p. 72). Accordingly, in line with the study's aim, the changes and transformations in the family structure of first-generation Turkish immigrants who moved from Turkey to Denmark were analyzed.

Naestved, a city in Denmark's Zealand region, was chosen as the study area. 16 participants were reached via the snowball sampling method. Snowball sampling is used when reaching a relevant sample group is challenging (Christensen et al., 2020, p. 172).

Data for this study were collected through in-depth, face-to-face interviews held between 12.05.2024 and 18.06.2024, using a semi-structured interview form prepared by the researcher. In the interview form, questions were asked about the individual and their family, as well as their lives in Turkey and the migration process. The second and important part of the interview process focused on the experiences they had after migrating to Denmark. In this section, the focus was on the individuals' changes in various areas (economy, language, family relationships, cultural, and social).

Prior to each interview, participants were provided with a consent form, which they read and signed. The interviews were recorded with a voice recorder with the participants' consent. Prior to data collection, two pilot interviews were conducted to assess the functionality of the semi-structured interview form.

The data obtained from the in-depth interviews were transcribed by listening to the audio recordings. Later, the written interview texts were analyzed using the descriptive analysis method. The process of processing the data obtained in descriptive analysis goes through four stages (Yıldırım & Şimşek, 2011, p. 224). In the first stage, a framework was created as a result of the interviews, and it was determined under which themes the data would be organized and presented. In the second phase, the data obtained according to the previously established framework were read and divided into sections in accordance with the purpose of the research. In the third stage, the organized data were defined, quotations were identified, and sub-themes were created. In the fourth stage, the sub-themes were combined with the main themes and interpreted with explanations. As a result of the data analysis, nine main themes were created. These are: economic status, family type, decision-making within the family, social relationships, the language used within the family, clothing style and eating habits, marriage preferences, television programs watched/newspapers-magazines read, and religious life.

This study determined that migration has had a positive economic impact on the lives of Turkish migrants, who, in turn, do not consider returning to Turkey. This result aligns with several studies. For instance, Yaman-Kahveci (2021, pp. 196-197) examined the acculturation processes of Turks in the Netherlands, concluding that economic conditions for Turkish migrants improved after migration. Similarly, Yazgan's (2010, p. 137) study on the identity and belonging of Turkish migrants in Denmark noted that participants enjoy a more comfortable economic status in Denmark.

The study also revealed that participants transitioned from an extended family structure to a nuclear family structure in the post-migration period. Correspondingly, Özmen (2010, p. 138) found in a study on the relationship between integration and religion within the Turkish community in Denmark that the majority of Turkish families adopted a nuclear family structure. Likewise, in a study by Çil et al. (2011, p. 24) on the issues and expectations of Turks in Europe, it was found that the nuclear family structure, comprising parents and children, was more common among Turks residing in Europe.

Additionally, participants indicated no shift in decision-making dynamics within the family, with key family decisions continuing to be predominantly made by male members. Supporting this, Değer (2008, p. 111) found in a study involving Turkish migrants in France that the majority of participants noted that decisions regarding significant matters, such as children's education and property acquisition, remained under paternal authority. Similarly, in Atila-Demir's (2010, p. 158) investigation of the causes of divorce among Turkish migrant families in Germany, most participants confirmed that family decisions were generally made by the male head of the household.

Regarding the post-migration social lives of participants, it was found that there was no change in their social relationships post-migration, and they

spent time in domestic settings with neighbors, Turkish migrants and relatives. In line with these results, Nuruan et al. (2005, p. 35) found in a study involving Turkish migrants in Germany that the majority of participants primarily socialized with neighbors and relatives within their homes. Yazgan's (2010, p. 238) study on Turks in Denmark also concluded that Turkish families mainly gathered in the home environment with relatives, neighbors and community members, with these relationships playing a central role in their social lives.

Analysis of participants' language preferences revealed a preference for speaking Turkish within family settings. Similarly, Yıldız's (2009, p. 110) study on the identity issues of Turks in the Netherlands revealed that most participants spoke Turkish with family members. Atila-Demir's (2010, p. 158) study involving Turkish migrants in Germany also found that a significant majority of participants continued to use Turkish within the family environment.

Furthermore, participants reported no significant changes in their clothing styles or eating habits post-migration to Denmark. Reflecting these results, Korkmaz (2021, p. 190) found in a study on the family values of Turks in Germany that first-generation Turkish migrants largely continued their traditional clothing styles. In a related study, Yıldız (2009, p. 127) found that Turkish migrants in the Netherlands mostly refrained from incorporating Dutch cuisine into their home life and experienced minimal changes in their eating habits. Similarly, Değer (2008, p. 127) observed in a study on Turkish migrants in France that first-generation Turkish migrants predominantly preferred Turkish cuisine.

In terms of marriage customs and spouse selection, participants were found to favor Turkish and Muslim spouses, often opting for arranged marriages. Yazgan's (2010, p. 236) study on the identity and sense of belonging of Turks in Denmark similarly found that most participants preferred spouses from Turkey who shared their village, kinship ties, or Turkish origin. Correspondingly, Nuruan et al. (2005, p. 31) concluded in a study on Turks in Germany that the majority of participants were married to Turkish individuals.

Regarding media consumption, the study found that participants continued watching Turkish television programs but preferred Danish publications in magazines and newspapers. Özmen (2010, p. 191) similarly found in a study with Turkish migrants in Denmark that participants predominantly watched Turkish television but preferred Danish publications for print media. Nuruan et al. (2005, pp. 60-62) likewise observed that Turkish migrants in Germany predominantly watched Turkish television programs.

On the other hand, participants stated that they did not experience any changes in their religious lives after migrating to Denmark. Similarly, in Değer's (2008, pp. 132-133) study with Turks in France, it was found that there was no change in the religious lives of immigrant families after

migration, religious leaders visited their homes, and the immigrants were very satisfied with these visits. Yıldız (2009, p. 103) similarly reported in a study on Turks in the Netherlands that most participants were members of religious associations and mosques, which they viewed as spaces of solidarity and security.

In the Turkish literature, no research has been conducted specifically on the family structures of Turks living in Denmark. This study was undertaken to address this gap, offering a contribution to the existing literature and paving the way for future research. Understanding the changes and transformations in the family structures of Turkish migrants in Denmark requires further investigation. In this regard, future studies could explore the family dynamics of Turkish migrants living in different cities across Denmark. Moreover, the family structures of second and third-generation Turkish migrants can be investigated.